

**ЗАЧЕЦИ КУЛТУРА И
ЦИВИЛИЗАЦИЈА**

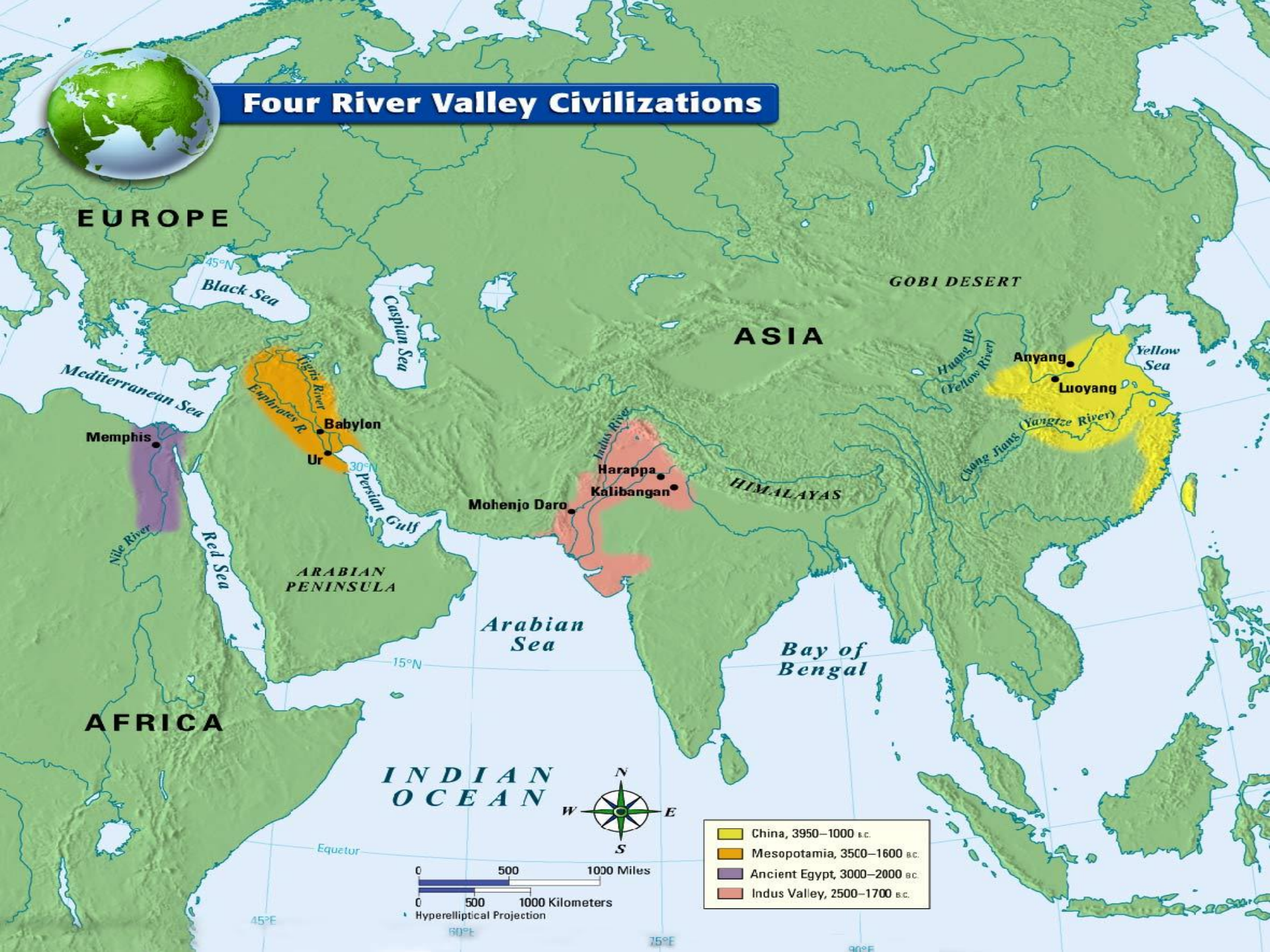
ПРВЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

• НА ОСНОВУ АРХЕОЛОШКИХ ОСТАКА, ДАНАС НАУКА СМАТРА ДА СУ ПРВЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ НАСТАЛЕ У ДОЛИНАМА ВЕЛИКИХ РЕКА У IV МИЛЕНИЈУМУ П.Н.Е. ТО СУ:

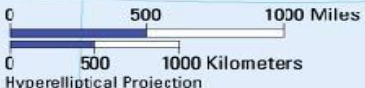
- **СУМЕРСКА (МЕСОПОТАМСКА) ЦИВИЛИЗАЦИЈА У ДОЛИНИ ТИГРА И ЕУФРАТА**
- **СТАРИ ЕГИПАТ У ДОЛИНИ НИЛА**
- **ИНДИЈСКА ЦИВИЛИЗАЦИЈА У ДОЛИНИ НИЛА СА ГРАДСКИМ СЕДИШТЕМ У ХАРАПИ И МОХЕНЏО ДАРИ**
- **КИНЕСКА ЦИВИЛИЗАЦИЈА У ДОЛИНИ ЖУТЕ РЕКЕ (ХОАНГХЕ) И ЈАНГЦЕА**

Four River Valley Civilizations

- China, 3950–1000 B.C.
- Mesopotamia, 3500–1600 B.C.
- Ancient Egypt, 3000–2000 B.C.
- Indus Valley, 2500–1700 B.C.

Hyperelliptical Projection

МЕСОПОТАМИЈА

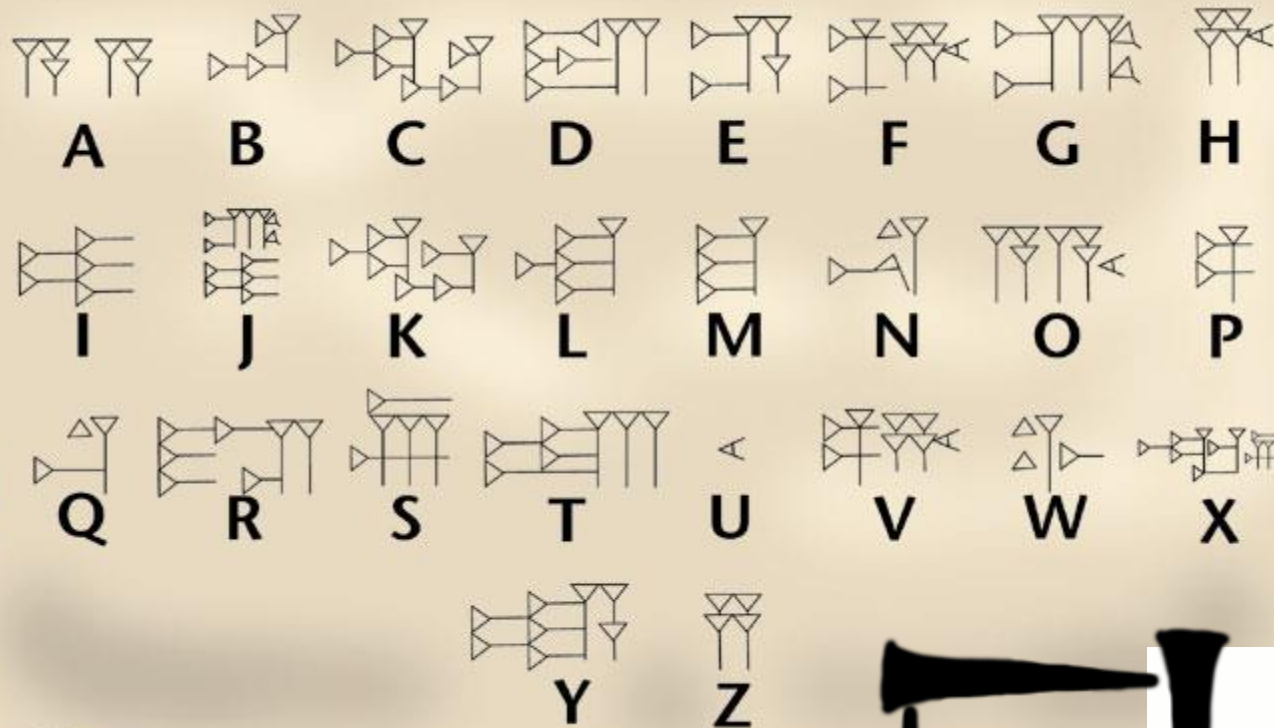

МЕСОПОТАМИЈА

- ЗАУЗИМАЛА ЈЕ ТЕРИТОРИЈУ ИЗМЕЂУ ДВЕ РЕКЕ – ТИГРА И ЕУФРАТА (ПЛОДНО ТЛО ПОГОДНО ЗА ЗЕМЉОРАДЊУ)
- ПРОСТИРАЛА СЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ДАНАШЊЕГ ИРАКА, ИРАНА И ИСТОЧНЕ СИРИЈЕ
- ЦИВИЛИЗАЦИЈА СЕ ОВДЕ РАЗВИЈА У ПЕРИОДУ 3500-3000 Г.П.Н.Е (ПАРАЛЕЛНО КАД И ЕГИПАТ)
- ОСНИВАЧИ МЕСОПОТАМСКЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ СУ СУМЕРИ – НАРОД АЗИЈСКОГ ПОРЕКЛА КОЈИ ЈЕ ДОШАО ИЗ ПЕРСИЈЕ И ПОЧЕО ДА НАСЕЉАВА ЈУЖНЕ ОБЛАСТИ (УШЋЕ ТИГРА И ЕУФРАТА) ОКО 4000 Г.П.Н.Е
- СЕВЕРНЕ ДЕЛОВЕ МЕСОПОТАМИЈЕ НАСЕЉАВАЛИ СУ АКАДИ КОЈИ СУ БИЛИ СЕМИТСКОГ ПОРЕКЛА
- МЕСОПОТАМИЈУ ЈЕ ЧИНИЛО НЕКОЛИКО КУЛТУРА: СУМЕРСКА, АКАДСКА, ВАВИЛОНСКА И АСИРСКА
- У КУЛТУРИ И РЕЛИГИЈИ ЗНАЧАЈНО МЕСТО ЈЕ ИМАО МИТ О ПОТОПУ (сумерско-акадски еп о Гилгамешу)

СУМЕРИ (3500-1600 п.н.е)

- ЖИВЕЛИ СУ У ВИШЕ ГРАДОВА-ДРЖАВА (УР, УРУК, АКАД, ВАВИЛОН И ЛАГАШ) ГДЕ СУ ТОКОМ СУМЕРСКЕ ИСТОРИЈЕ ВЛАДАЛЕ РАЗЛИЧИТЕ ДИНАСТИЈЕ КОЈЕ СУ ИМАЛЕ ПРЕВЛАСТ
- О СУМЕРИМА СЕ ДАНАС МАЛО ЗНА, ЊИХОВ ЈЕЗИК НЕ ЛИЧИ НИ НА ЈЕДАН ПОЗНАТИ А ПОРЕКЛО ИМ ЈЕ ЗАГОНЕТНО. ОНИ СУ ПРВИ НАРОД КОЈИ ЈЕ РАЗВИО ПРАВИ СИСТЕМ ПИСАЊА
- СУМЕРИ СУ ЖИВЕЛИ У ГРАДОВИМА-ДРЖАВАМА ОД КОЈИХ ЈЕ СВАКИ ИМАО СВОГ ЛОКАЛНОГ БОГА ЧИЈИ ЈЕ ИЗАСЛАНИК НА ЗЕМЉИ БИО СУМЕРСКИ КРАЉ
- СУМЕРСКА УМЕТНОСТ ЈЕ БИЛА РЕЛИГИОЗНОГ ИЛИ УТИЛИТАРНОГ КАРАКТЕРА НАМЕЊЕНА ОБОЖАВАЊУ МЕСНОГ БОГА ОДНОСНО ГЛОРИФИКАЦИЈИ ВЛАДАРА КОЈИ ЈЕ ТРЕБАЛО ДА ОБЕЗБЕДИ ШТО БОЉЕ УСЛОВЕ ЗА ЖИВОТ

КЛИНАСТО ПИСМО

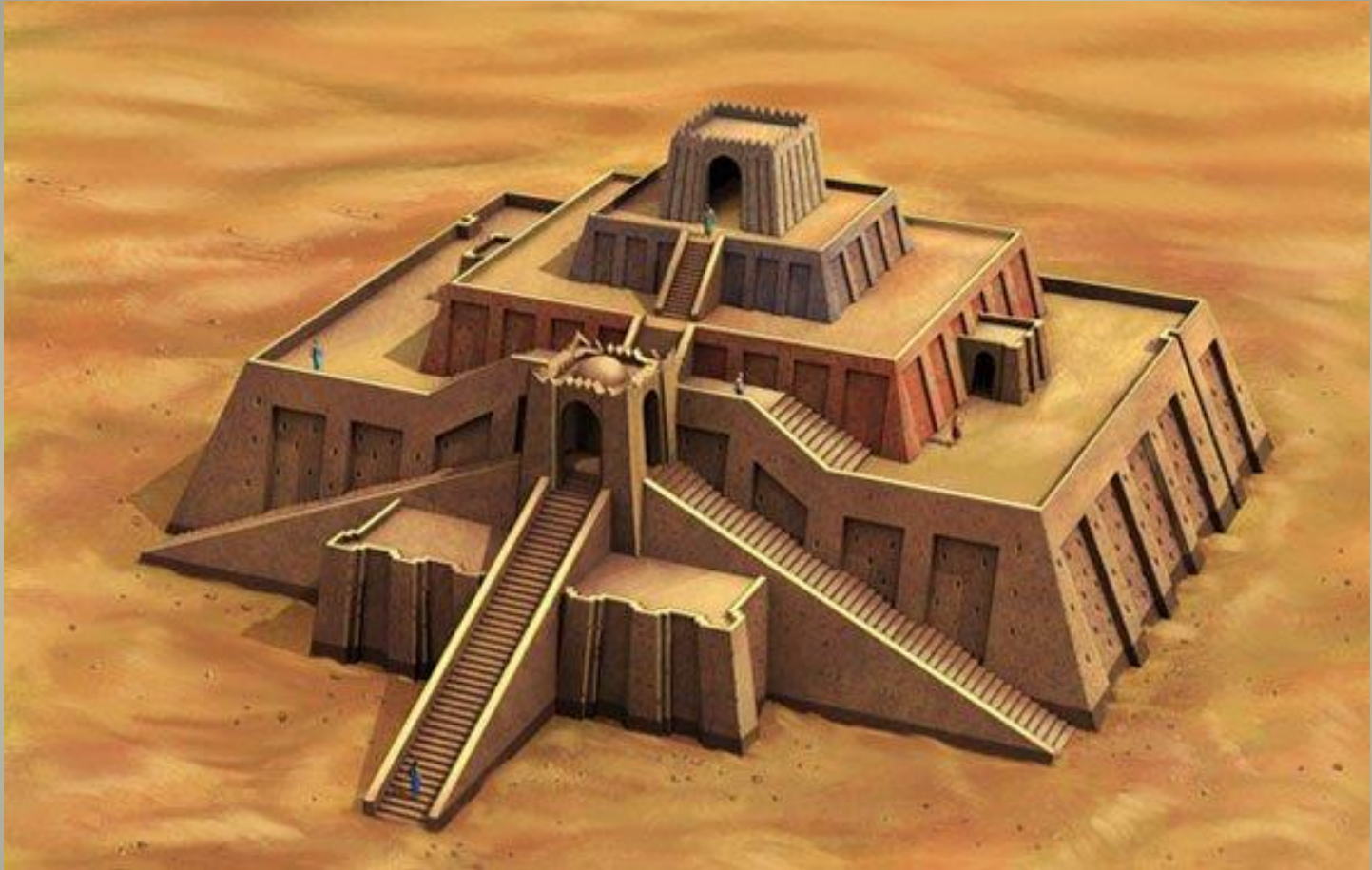

ЦИВИЛИЗАЦИЈСКЕ ТЕКОВИНЕ

- НАУЧНИЦИ СМАТРАЈУ ДА СЕ У СУМЕРСКОЈ ЦИВИЛИЗАЦИЈИ ЈАВЉАЈУ ПРВИ ГРАДОВИ, ДРЖАВЕ, КРАЉЕВСТВА; ЗАТИМ НАВОДЊАВАЊЕ, ПОСЛОВНИ УГОВОРИ И КРЕДИТИ;
- ПРВА УПОТРЕБА ЗЛАТА И СРЕБРА КАО СТАНДАРДНИХ ВРЕДНОСТИ, ПИСМО, ПРВИ ЗАКОНИК, ЗАЧЕТАК КЊИЖЕВНОСТИ И ИСТОРИОГРАФИЈЕ, МИТОЛОГИЈЕ, БИБЛИОТЕКА, ШКОЛА;
- УПОТРЕБЉАВАЈУ КОЗМЕТИКУ, НАКИТ; ИЗРАЂУЈУ СКУЛПТУРЕ И РЕЉЕФЕ, ГРАДЕ ХРАМОВЕ;
- ПАД МОРАЛА: РОПСТВО, ПРОСТИТУЦИЈА, ОСВАЈАЧКИ РАТОВИ;

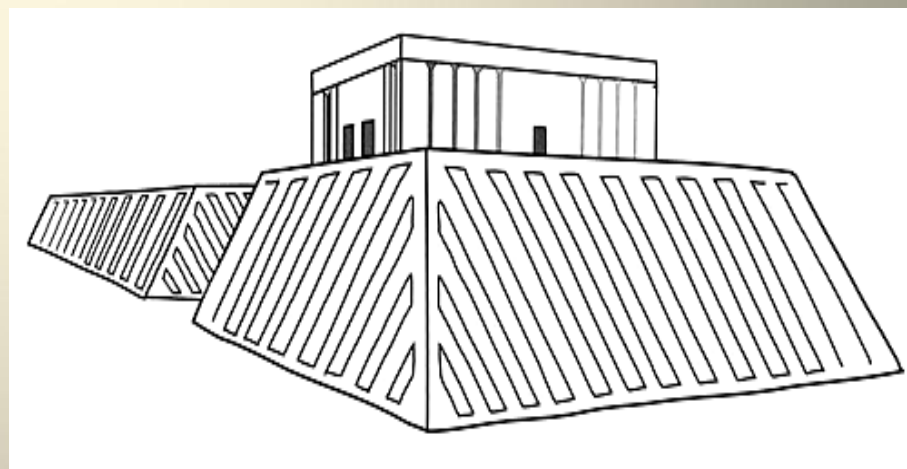
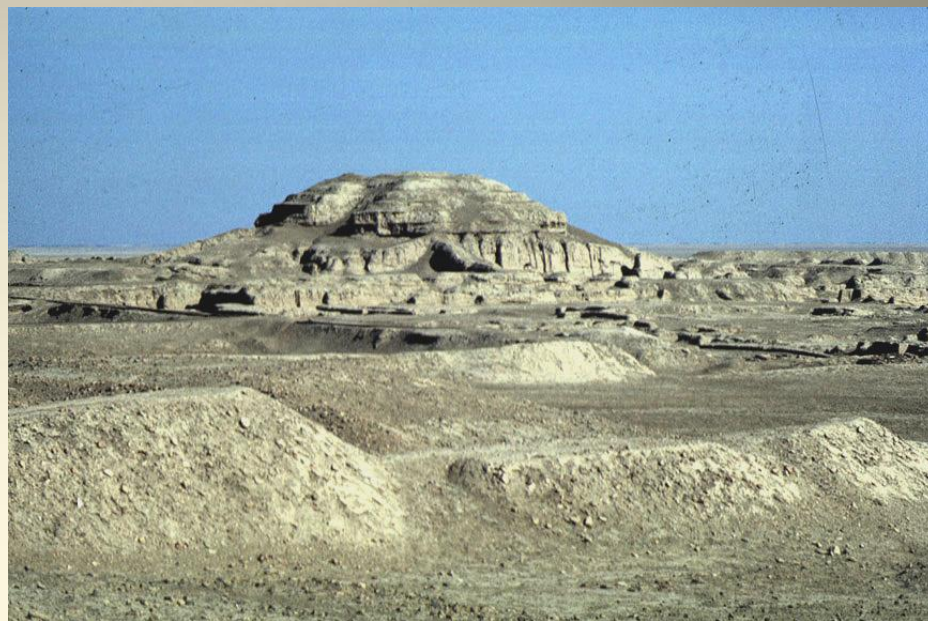
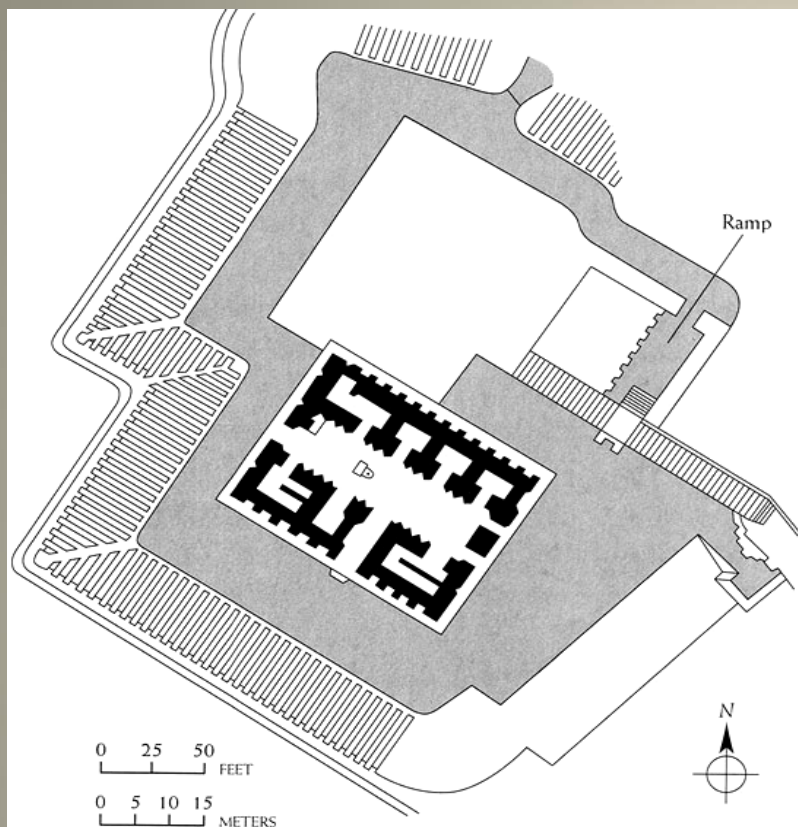
АРХИТЕКТУРА

- СРЕДИШТЕ ДУХОВНОГ И ФИЗИЧКОГ ЖИВОТА СУМЕРСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ БИО ЈЕ ХРАМ КОМЕ ЈЕ ПОДРЕЂЕНА ЧИТАВА АРХИТЕКТУРА ГРАДОВА
- ХРАМ СЕ ГРАДИО НА НАЈИСТАКНУТИЈЕМ МЕСТУ – УЗВИШЕНОЈ ПЛАТФОРМИ (**ЗИГУРАТ**) ЈЕР СЕ ВЕРОВАЛО ДА СУ ВРХОВИ БРЕГА ПРЕБИВАЛИШТА БОГОВА
- ОКО ХРАМА СЕ НАЛАЗИЛА ЕКОНОМСКА ЧЕТВРТ – РАДИОНИЦЕ, СКЛАДИШТА И ПИСАРНИЦЕ, А ОКО ТОГ КОМПЛЕКСА КУЋЕ ЗА СТАНОВАЊЕ
- ЗИГУРАТИ ВРЕМЕНОМ ПОСТАЈУ СВЕ ВИШИ, НАЛИК КУЛИ СА ПУНО СПРАТОВА (ДОСТОЈАН ДОМ ЗА БОЖАНСТВО)
- ЈЕДАН ОД НАЈПОЗНАТИЈИХ ЗИГУРАТА ПО БИБЛИЈСКОМ ПРЕДАЊУ ЈЕСТЕ ВАВИЛОНСКА КУЛА (НИСУ ОЧУВАНИ НИКАКВИ ТРАГОВИ)

Месопотамски зигурат са храмом

Бели храм са зигуратом, Урук
(Иран) – око 3000 г.п.н.е

Зигурат *Choga Zanbil*, Дур Унташ, Иран – око 1250 г.п.н.е –
НАЈВЕЋИ ПОЗНАТИ ЗИГУРАТ НА СВЕТУ!

- ДЕО КОМПЛЕКСА БЛИЗУ СУСА, КОЈИ СЕ САСТОЈИ ОД ЗИГУРАТА, ХРАМА И ТРИ ПАЛАТЕ ДРЕВНОГ ЕЛАМИТСКОГ ГРАДА ДУР УНТАША, НА ЛИСТИ СВЕТСКЕ БАШТИНЕ ОД 1979.
- КОМПЛЕКС ЈЕ ПОСВЕЋЕН ИНШУШИНАКУ, СВ. БИКУ – БОГУ СУСА
- ДИМЕНЗИЈЕ ДОЊЕ БАЗЕ ИЗНОСЕ 105 М, А ВИСИНА ЈЕ ПРИБЛИЖНО ИЗНОСИЛА 50 МЕТАРА (ДАНАС ЈЕ ОЧУВАНО 24М).
- ГРАЂЕН ЈЕ ОД ЦИГЛЕ И ЦЕМЕНТА, А ФАСАДЕ ЈЕ БИЛА ПРЕКРИВЕНА ЗЕЛЕНО-ПЛАВОМ ГЛАЗИРАНОМ ТЕРАКОТОМ, ДОК ЈЕ УНУТРАШЊОСТ УКРАШЕНА СЛОНОВАЧОМ И СТАКЛЕНИМ МОЗАИЦИМА
- 640 Г.П.Н.Е. КАДА ЈЕ ДУР УНТАШ НАПАО АСИРСКИ ВЛАДАР АСУРБАНИПАЛ КОМПЛЕКС ЈОШ УВЕК НИЈЕ БИО ЗАВРШЕН, А НАКОН ТОГА ЈЕ ПРЕТВОРЕН У РУШЕВИНЕ

Кипови из Абуовог храма, Тел Асмар, 2700 – 2500. године п.н.е, мермер

Кипови из Абуовог храма, Тел Асмар, 2700 – 2500. године п.н.е, мермер

Харфа из Ура, око 2600. г.п.н.е. (нађена у гробу на краљевском гробљу)

АСИРЦИ (1000-612 п.н.е)

- АСИРЦИ СУ ДОБИЛИ НАЗИВ ПО ГРАДУ-ДРЖАВИ АСУРУ НА ГОРЊЕМ ТОКУ ТИГРА КОЈИ ЈЕ ОКО 1360 Г.П.Н.Е. СТЕКАО НЕЗАВИСНОСТ ОД НАРОДА СА ИСТОКА (МИТАНАЦА)
- АСИРСКО ЦАРСТВО ЈЕ БИЛО НА ВРХУНЦУ МОЋИ ИЗМЕЂУ 1000 И 612 Г.П.Н.Е КАДА СЕ ДРЖАВА ПРОСТИРАЛА ОД СИНАЈСКОГ ПОЛУОСТРВА ДО ЈЕРМЕНИЈЕ
- АСИРСКА КУЛТУРА ЈЕ ПОЧИВАЛА НА СУМЕРСКОЈ КОЈУ СУ ТУМАЧИЛИ НА СОПСТВЕНИ НАЧИН
- У АРХИТЕКТУРИ ЈЕ ПОРЕД ОПЕКЕ ДОСТА КОРИШЋЕН И КАМЕН ПОШТО ГА ЈЕ НА СЕВЕРУ МЕСОПОТАМИЈЕ БИЛО ВИШЕ НЕГО НА ЈУГУ
- ГРАДИЛИ СУ ВЕЛЕЛЕПНЕ КОМПЛЕКСЕ ПАЛАТА КОЈИ СУ ДОСТИГЛИ НЕВИЂЕНУ ВЕЛИЧИНУ И РАСКОШ У ОДНОСУ НА СУМЕРСКЕ
- КАПИЈЕ И НИЖИ ДЕЛОВИ ГРАЂЕВИНА СУ ОБЛАГАНИ КАМЕНИМ ПЛОЧАМА КОЈЕ СУ БИЛЕ УКРАШЕНЕ РЕЉЕФИМА ИЛИ КОМБИНАЦИЈОМ РЕЉЕФА И ПУНЕ ПЛАСТИКЕ

АСИРСКО ЦАРСТВО

Реконструкција комплекса палате у Дур Шарукину,
742-706 г.п.н.е (прва асирска престоница, данас
Хорсабад у северном Ираку)

Чувари капије комплекса палате у Дур Шарукину,
742-706 г.п.н.е (фантастична бића, получовек - полубик)

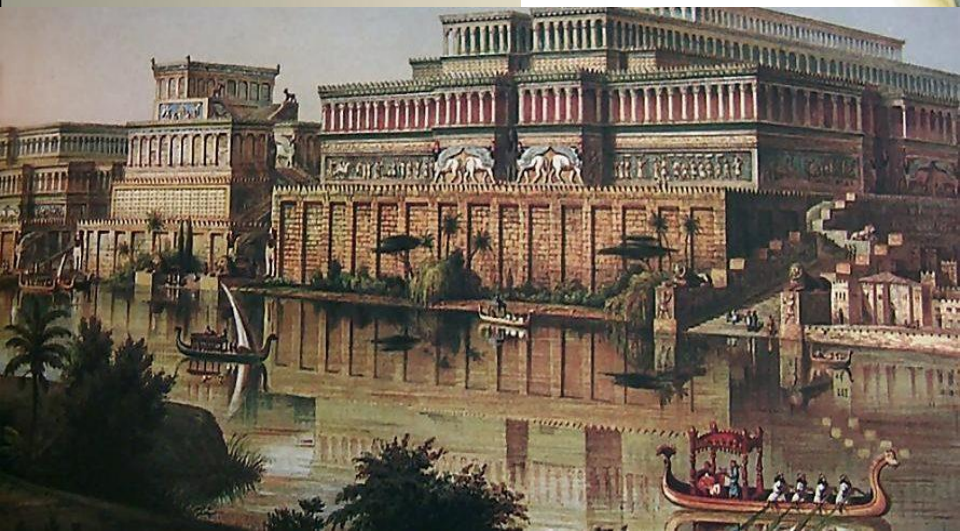
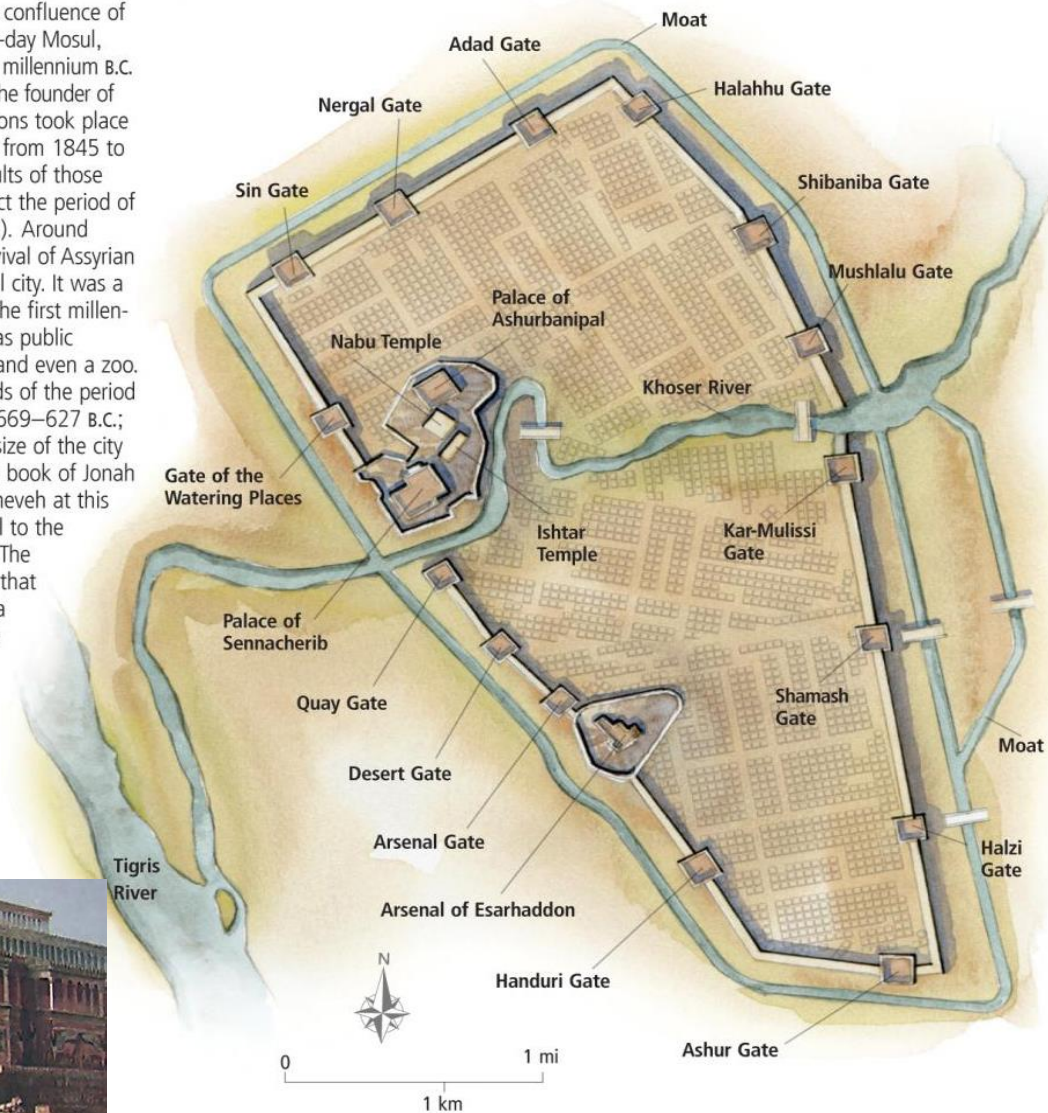
Асурбанипал у лову на лавове, палата у Ниниви,
645-640 г.п.н.е, кречњак

Асурбанипал у лову на лавове, палата у Ниниви,
645-640 г.п.н.е, кречњак

The City of Nineveh

Nineveh, which was situated at the confluence of the Tigris and Khoser rivers (modern-day Mosul, Iraq), was first settled in the seventh millennium B.C. According to the Bible, Nimrod was the founder of the city (Gen. 10:11). Major excavations took place under the direction of Henry Layard from 1845 to 1854. The diagram pictures the results of those excavations, especially as they reflect the period of the Assyrian Empire (1420–609 B.C.). Around 1000 B.C. there occurred a great revival of Assyrian power, and Nineveh became a royal city. It was a thriving city during the first half of the first millennium, and contained such luxuries as public squares, parks, botanical gardens, and even a zoo. One of the great archaeological finds of the period is the library of King Ashurbanipal (669–627 B.C.; called Osnappar in Ezra 4:10). The size of the city was approximately 1,850 acres. The book of Jonah reflects the flourishing nature of Nineveh at this time (3:1–5). Nineveh eventually fell to the Medes and Babylonians in 612 B.C. The invading armies dammed the rivers that supplied water to the city, causing a flood that broke through one of the perimeter walls, giving the foreign armies access to the city.

**АСИРСКА ПРЕСТОНИЦА
НИНИВА – МОСУЛ, ИРАК**

УНИШТЕЊЕ АРХЕОЛОШКИХ ЛОКАЛИТЕТА НИНИВЕ И НИМРУДА 2015. ОД СТРАНЕ ИСИС-А – КУЛТУРНИ ВАНДАЛИЗАМ!!!

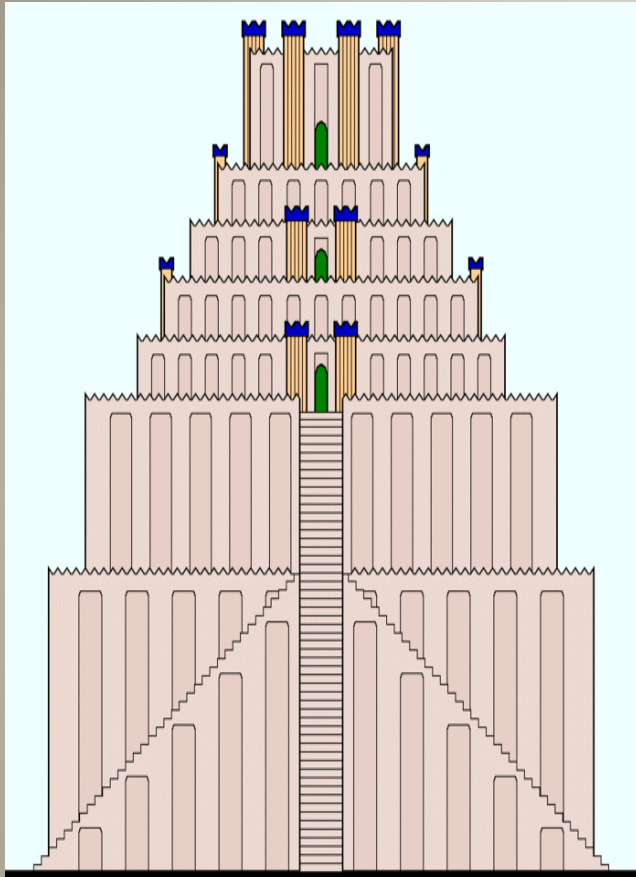

Нововавилонско раздобъле (612-539 г.п.н.е)

Хамурабијев законик,
око 1754. г.п.н.е

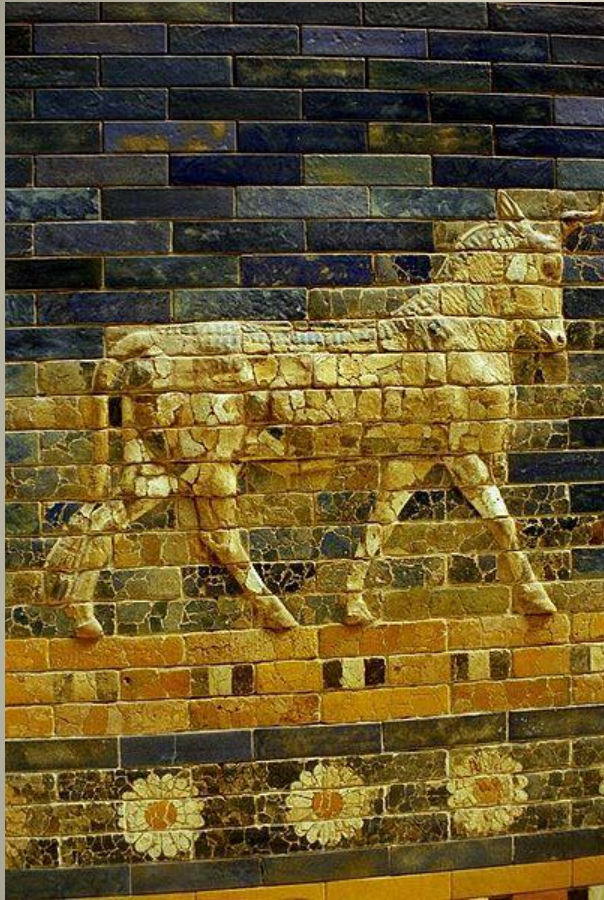

Вавилонска кула (реконструкције) – VI век п.н.е, висока чак 91 метар, грађена да “допре до неба” по библијском предању

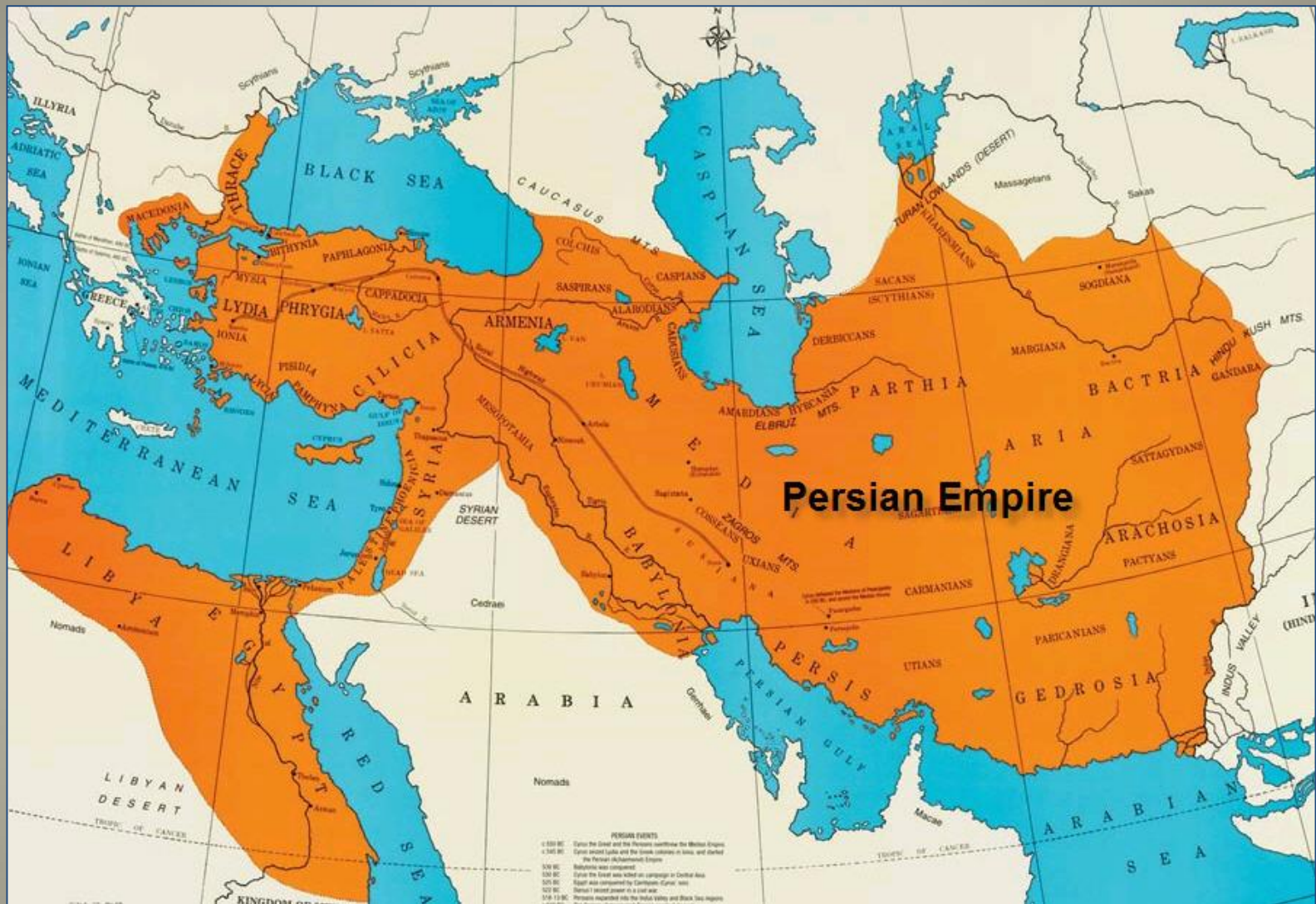
Иштарина капија у Вавилону, око 575 г.п.н.е (део краљевског комплекса Навукодосора – наглашена употреба опеке),
Музеј Пергамона, Берлин

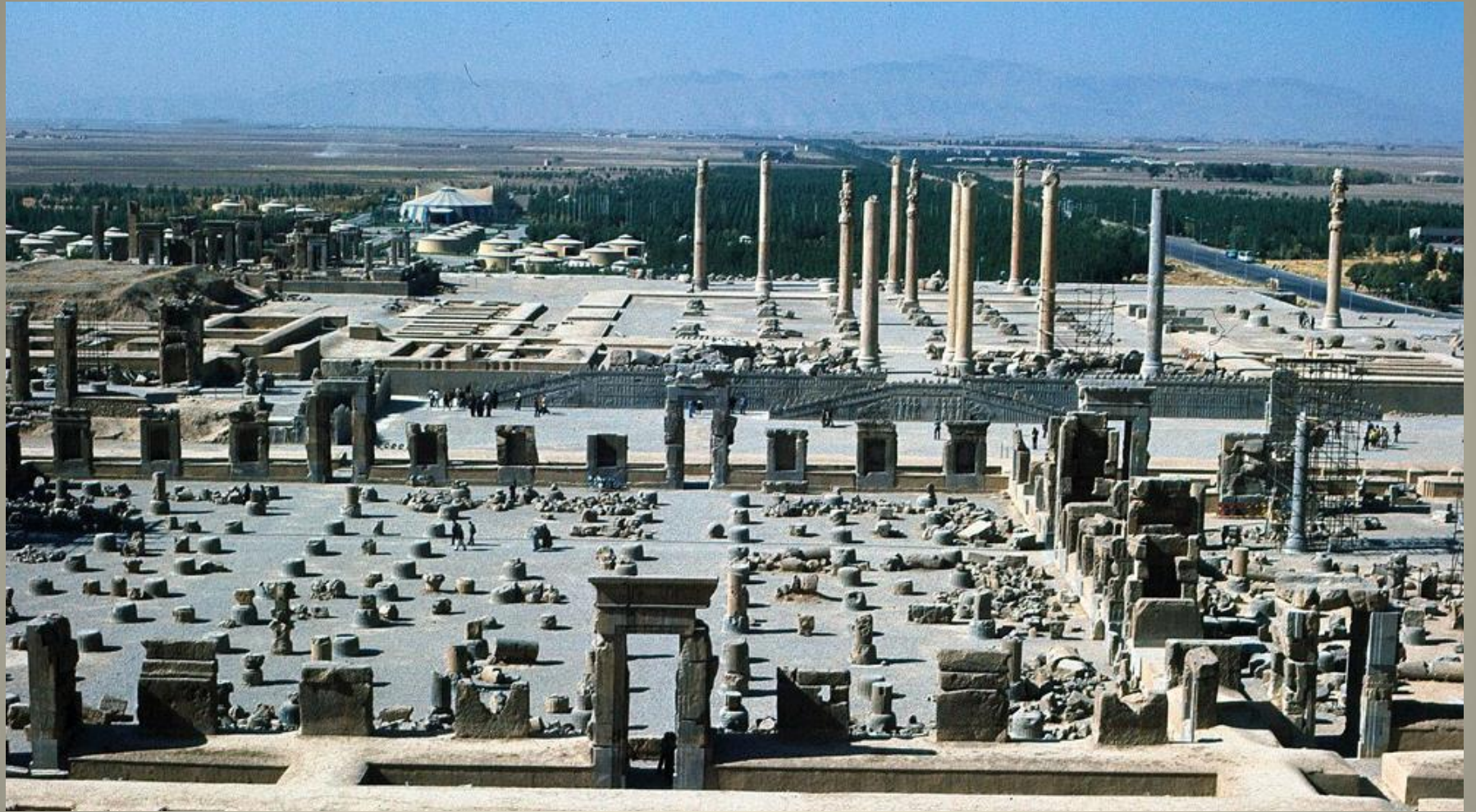

ПЕРСИЈА

- ПЕРСИЈА, ВИСОРАВАН ИСТОЧНО ОД МЕСОПОТАМИЈЕ, ДОБИЛА ЈЕ НАЗИВ ПО НАРОДУ КОЈИ ЈЕ 539. Г.П.Н.Е. ОСВОЈИО ВАВИЛОН
- ОСВАЈАЧ КИР ВЕЛИКИ (ЗАЧЕТНИК ДИНАСТИЈЕ АХЕМЕНИДА) УЗЕО ЈЕ ТИТУЛУ ВАВИЛОНСКИХ КРАЉЕВА И ПОСТАО НАСЛЕДНИК АСИРСКОГ ЦАРСТВА
- ПЕРСИЈА ЈЕ НАЈВЕЋУ МОЋ ИМАЛА У ДОБА ДАРИЈА I И КСЕРКСА (523-465 Г.П.Н.Е) КАДА СЕ ПРОШИРИЛА НА МАЛУ АЗИЈУ И ЕГИПАТ
- ЦАРСТВО ЈЕ СРУШИО АЛЕКСАНДАР ВЕЛИКИ 330. Г.П.Н.Е. КАДА ЈЕ ОСВОЈИО ПРЕСТОНИЦУ – ПЕРСЕПОЛИС
- ПРЕ ОСВАЈАЊА ВАВИЛОНА ПЕРСИЈАНЦИ СУ БИЛИ НОМАДИ И НИСУ ИМАЛИ ТРАЈНИХ СПОМЕНИКА. ЊИХОВУ УМЕТНОСТ ПОЗНАЈЕМО САМО НА ОСНОВУ ПРЕДМЕТА СА КОЈИМА СУ САХРАЊИВАЛИ МРТВЕ (ОРУЖЈЕ, ПОСУДЕ, НАКИТ). ОВА ДЕЛА СУ БИЛА УКРАШЕНА У ТЗВ. *ЖИВОТИЊСКОМ СТИЛУ* – КОРИШЋЕНИ СУ ЖИВОТИЊСКИ МОТИВИ У АПСТРАКТНИМ ОБЛИЦИМА

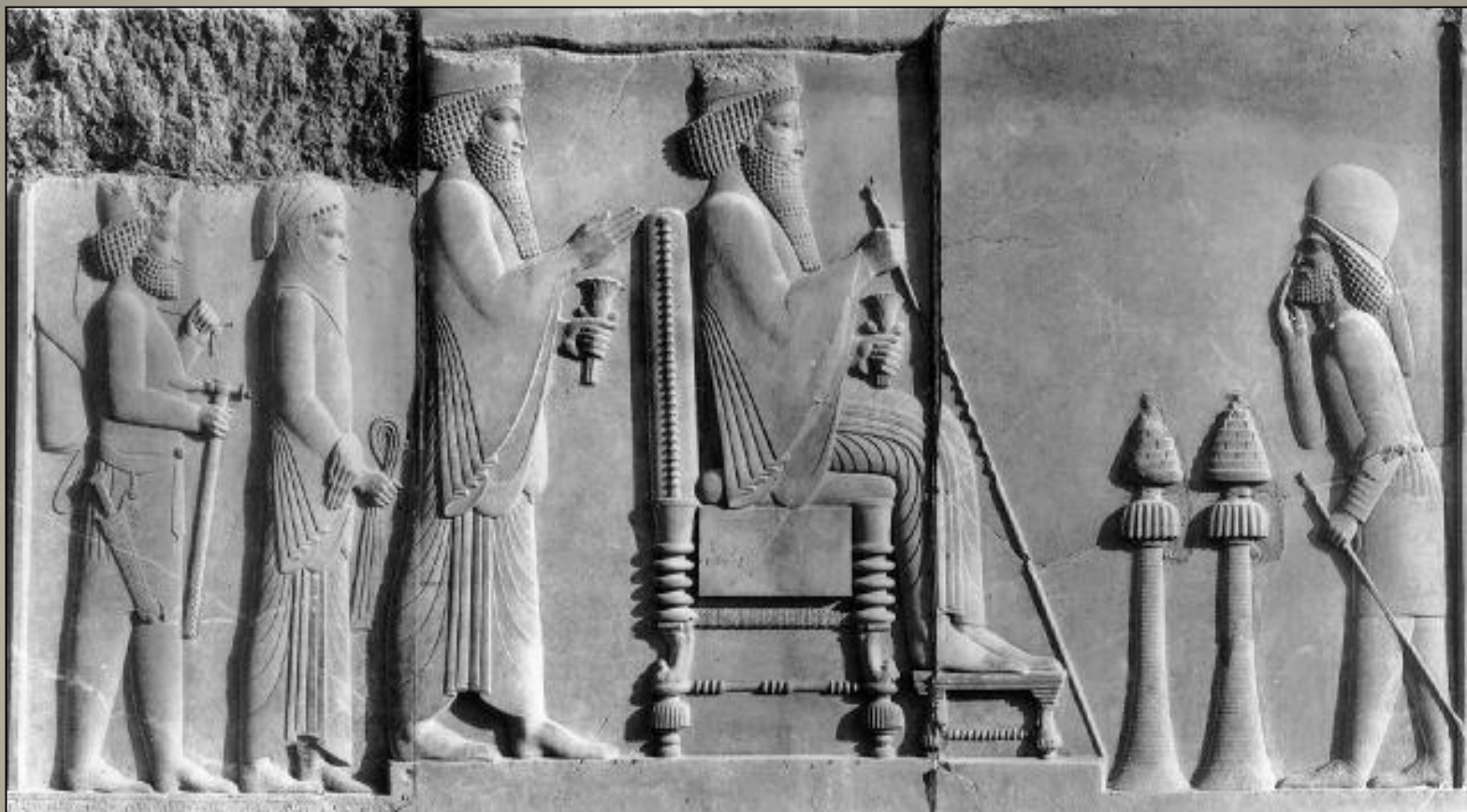
Персијско царство под Ахеменидима (539 – 331 г.п.н.е)

Палата у Персеполису, око 500. г.п.н.е

Палата у Персеполису, око 500. г.п.н.е

Дарије и Ксеркс приликом аудијенције, рељеф из Персеполиса, око 490. г.п.н.е, кречњак, висина 2,5 метра

ХВАЛА НА ПАЖЊИ!!!